

LA CAMPANA DE GRACIA.

DONARA AL MENOS UNA BATALLADA CADA SENMANA.

CADA NÚMERO 2 CUARTOS PER TOT ESPANYA.

Y 10 centaus paper en l' isla de Cuba.

ADMINISTRACIÓ y REDACCIÓ: Llibreria Espanyola, Rambla del Mitj. núm. 20, botiga BARCELONA

PREU DE SUSCRIPCIÓ: Fora de Barcelona cada trimestre ESPANYA 8 rals Cuba y Puerto-Rico 16 rals, Estranger, 18 rals.

PESCAR Á L' ENCESA.

¡Quins amichs tè D. Anton Ca-no-vá!

PRIM-PAUL Y ANGULO (1)

I.

ti no recorda la horrible tragedia del carrer del Turco de Madrid? Era 'l dia 27 de novembre de 1870, cap al tart, en vigílies de l' arribada de D. Amadeo de Saboya, elegit per las Constituyents per ocupar lo trono d' Espanya. Lo general Prim se retirava de las Cortes, després de haver sostingut algun fort altercat ab homes públics enemics de l' elecció d' aquell príncep. Anava en son carruatge en companyia de sos ajudants. Prengué 'ls carrers del Florin y del Sordo, embocá 'l carrer del Turco y poch avants de arribar al de Alcalá un carruatge atravesat detingué la marxa del que ocupava 'l general. En aquells moments nevava. D' entre la fosca va sortir un grup d' homes a l' un y al altre costat del cotxe, y en menos temps del que 's necessita per contarho, romperen los cristalls del carruatge y descarregant los retacos de que anavan armats, feriren gravement en l' espatlla, bras y pit esquerra a l' héroe de la llibertat revolucionaria, destinat a ser mártir de la seva idea.

La fosca de la nit va embolcallar aquell crim horrendo... Y tal vegada l' interés de alguns polítichs malvats va contribuir més que la mateixa fosca entre la qual va perpetrarse, a que no s' haja arribat a aclarir encare 'l tenebrós misteri que probablement hauria de comprometre 'ls gravement.

No de altra manera s' explica l' impotencia dels tribunals de justicia, tractantse de un complot, en lo qual per força degueren intervenir ja com a autors materials, ja com a instigadors, ja en fi com a cómplices un gran número de personas.

No d' altra manera 's comprenen certas particularitats de la causa, que més endavant consignarem y que quan menos pecan de sospitosas.

Lo general Prim morí dos dias després de rebre las feridas. Ab ell se pot dir també que va morir la revolució de Setembre.

Era en Prim un fill de las sévas obras. Nascut de una modesta familia de Reus, empenyá las armas contra 'ls carlins, en un cos de miquelets y a copia de valentias y heroicitats temerarias y derramant ab molta freqüencia la sanch de las sévas venas, escalá un a un los primers graus de la milicia.

Mal fixadas en un principi sas ideas políticas, combaté a Espartero a l' any 43, conservant sa fama de valent y atrevit y guanyant altas distincions. Afiliat més tart a partit progressista, fou prompte una potencia política. A despit dels unionistas pogué pendre part en la guerra d' Africa y la gloriosa jornada de Castillejos y pocas senmanas després la presa de Tetuan li valgueren que son nom quedés consignat ab caràcters indelebles en las páginas més gloriosas dels anals de la patria.

Acaudillant l' expedició de Méjich tingué ocasió de donar una bona lliçó a l' ambiciós Napoleon III, ab la qual sobre la fama de valent que ja tenia, conquistá la de diplomátich astut y home de caràcter. La victoriosa defensa de sos actes en las Cortes, ahont lográ apagar los focs de sos enemics enconats, l' alsaren més y més en lo concepte dels partits liberals que reconegueren en ell a un de sos jefes més ilustres.

(1) Los grabats intercalats en aquest article, son copiats de la Historia del general Prim, publicada per la casa Riuador y C. de Barcelona, obra ilustrada que 's ven en la llibreria Lopez.

Vingué l' odiós periodo de la reacció moderada, y 'l general Prim s' alsá en armas y perseguit activament hagué de refugiarse a Portugal, desde ahont passá a París y més tart a Inglaterra, consagrante ab tota l' ánima a conspirar y acumular elements per la revolució que havia de costar lo trono a D. Isabel II. Feu durant aqueix periodo prodigis d' habilitat y d' energia, y quan arrivá 'l moment, sapigué anticiparse als unionistas que tractavan de destituir a D. Isabel y proclamar in continent al Duch de Montpensier, presentantse avans qu' ells a Cádiz y alsant la bandera de Soberania nacional y Cortes constituyents.

Desde aquell instant la revolució fou enterament seva. Lo general Serrano, vencedor de Alcolea, hagué de resignarse a ocupar la gabiá d' or de la Regencia. Serrano fou l' ostentació; y Prim lo cor que sentia, 'l pensament que concebia y 'l bras qu' executava. Sa voluntat se imposá a la de tots los seus enemics. Home de acció y de paraula, pronunciá arrebatadors discursos... y si cometé l' error d' alsar un trono derruït per ferhi seure una dinastia estrangera, en gran part déu disculparse'l per no haver volgut acceptar lo partit republicá las proposicions en pró de una república unitaria qu' ell li feya avants de contréure certs compromisos.

La mort del general Prim fou acullida ab tristesa per tots los partits liberals, com si presentissen que la pèrdua d' aquell adalit de la llibertat havia de ser funesta a las ideas modernas y a la patria. Altra ben distinta fora la sort d' Espanya si ell hagués pogut viure uns quants anys més. No 'ns trobariam avuy, si visqués encare, embolicats entre 'ls núvols de una nova reacció odiosa, ni 'l territori espanyol se veuria disputat per estrangers poderosos. Prim hauria resolt lo conflicte de las Carolinas ab un cop d' audacia y de segur que pagarian cara la injuria d' haver posat en dupte la nostra vitalitat, aqueixos alemanys que l' any 70 van aprofitarse de la cayguda desastrosa de Napoleon III preparada pèl geni del general Prim.

II.

D. Amadeo, al entrar a Madrid, dedicá la primera visita al cadáver del ilustre marqués dels Castillejos de-

positat en la Bassilica de Atocha, en la que se li feren suntuosos funerals.

Tamé visitá a la desolada familia del héroe de la Revolució de Setembre.

l' ultim consol concedit als que havian tingut la desgracia inmensa de perdre lo que més estimavan, y en qual cor havia de reconcentrarse tot lo dolor que sentia la patria pèl mateix motiu!

III.

Ben prop de quinze anys havian passat desde l' atentat del carrer del Turco, quan lo retorn de América de D. J. Paul y Angulo, qui havia emigrat l' endemà de

comés lo citat crim, doná lloch a la publicació de un edicte del jutge del districte del Congrés de Madrid, interessant la captura del citat Paul y Angulo «a consecuencia de sa rebeldia (son paraulas textuais del edicte) y citantlo perque en lo terme de nou dias se presentí a la presó celular de Madrid a responder dels cárrechs que se li dirigeixen com presunto coautor del expressat delicto.»

La noticia, per que no confessarho? causá certa extranyesa, ja que no sorpresa, que no podia produhirla puig desde llarch temps l' opinió pública ab més ó menos fonament, venia acusant al citat Paul y Angulo com a un dels assessins del general Prim. Causá estranyesa si, per quan la causa, que durant la sustanciación doná lloch a la detenció de numerosas personas sense ulterior resultat contra las mateixas, estava feya temps sobresseida.

Paul y Angulo contestá al edicte del jusgat ab una carta enviada desde Londres al director de la France.

Després de protestar contra l' edicte, diu lo següent: «Fa més de 14 anys sigué assassinat lo general Prim. Los assessins foren numerosos y la policia no 'n va agafá cap.»

«Inmediatament comensaren las pesquissas. Durant nou anys més de 400 infelissos, més ó menos coneguts com a republicans de acció, sigueren presos, alguns dels quals estigueren més de set anys en aqueixa situació.»

«En 1879 se dictá un auto de sobresseiment. ¡Res se sabia dels criminals! La veritat es que la continuació del assumpto no era per més temps necessaria com arma de combat: lo partit republicá espanyol havia quedat impotent per haverse romput lo llas entre las masses populars y sos jefes: aqueixos estavan presos ó desterrats.»

«Are arribo jo de América y pretench restablir aquest llas, y en aquest cas res més senzill que tornar a comensar las famosas indagacions que en nou anys no han servit per trovar als culpables.»

«Lo que aixó tanca de atosment descarat ho someto desde aqueix moment al judici públic. Bastan de sobra 'ls fets brutals que acabo de consignar.»

«En quant al folleto qu' estich preparant en aquest moment, dech dir que vá més lluny: jo faré saber lo que la magistratura de Madrid no ha volgut ni vol descubrir.»

Com se desprén de aquesta carta, Paul y Angulo 's presenta com a víctima de las iras del govern, encaminadas no a castigar al assessí del general Prim, sinó al republicá de acció que 's proposa reanudar los llasos avuy romputs, entre las masses populars y 'ls seus jefes. Es una víctima de la política del moment.

Y no obstant *La República*, órgano dels federals repudia obertament los intents polítichs de Paul y Angulo: *Lo Globo*, órgano dels possibilistas diu: «no tenim res que veure ni de lluny ni de prop ab la personalitat política de Paul y Angulo, la iniciativa personal del qual es a nostre humil punt de vista estranya a tots los partits republicans d' Espanya.» *Lo Porvenir*, órgano de Ruiz Zorrilla, diu per sa part: «En res enterament tenim que intervenir ab la qüestió Paul y Angulo. Lo govern y 'ls tribunals son los que han de arreglar sos comptes ab aquest subjecte.» Finalment *El Progreso*, periódich republicá també, fa més que 'ls anteriors: *El Progreso* acusa obertament d' assessí del general Prim a n' en Paul Angulo.

Tenim donchs que la democracia espanyola sense distinció de fraccions s' aparta d' aquest home com si portés a sobre una taca deshonrosa. ¿Quinas son donchs las fraccions, las masses que pretén capitanejar y organitzar en Paul y Angulo? Y si ningú l' obeeix y ningú l' escolta, ¿com ha de ser possible que 'l govern lo temi y que tant sols guiat per aquest temor y per inutilisar, l' hi acumuli participació en l' assassinat del general Prim é interesi la seva captura?

Coneixém las tretas del actual govern y sabem de lo qu' es capás quan se proposa perseguir a un home; pero hem de ferhi la justicia de creure que no son los polítichs desacreditats com en Paul y Angulo los enemics qu' ell tem.

*
*
*

La carta de Paul y Angulo que acabém de transcriure doná lloch a la publicació de numerosos articles en la premsa nacional y estrangera y a la de alguns documents curiosos.

Dels periódichs estrangers que tenim a la vista, un dels que ab més calor prenen la defensa de Paul y Angulo es l' *Intransigent*. Enrich Rochefort publica un article qual argument capital es aquest:

«Si Paul y Angulo hagués assassinat a Prim, lo que no es veritat, hauria prestat un gran servey a la dinastia alfonsina y en qualsevol altra circumstancia aquesta hauria sabut recompensarli ab los més grans honors. Pero Angulo es republicá y en presencia de aquest adversari irreconciliable s' olvida tot entre Alfonso y Amadeo.»

També *La France* defensa a n' en Paul y Angulo dient que 'l govern espanyol ressucita una causa vella per fer creure a l' Europa que 'ls assessins del general Prim se trovan en lo camp republicá. «Y aixó, afegeix, que deu estar ben persuadit de lo contrari, perque si busqués als culpables en las filas de l' aristocracia fácil li seria trobarlos.»

Le Cri du peuple publica una llarga conferencia tinguada entre un de los redactors y en Paul y Angulo, en que aquest se vindica de la acusació que se li dirigeix.

«Pero ¿per que no 'us presentéu?» li pregunta 'l redactor. Y Paul respon:—Vaja, no 'm féu riure. ¿Creyéu vos per ventura que 'ls monárquichs que s' han mostrat capassos de tants crims per desembrassarse dels homes a qui temen, s' haurian donat gens de pena en fer lo mateix ab la mèva humil personalitat?»

Los demés periódichs estrangers. *Le Temps*, *Le Figaro*, *Le Gaulois*, *L' Indépendance belge* se mostran poch favorables a n' en Paul.

La premsa nacional ó calla, limitantse á copiar las opiniones de la premsa estrangera ó desdenya á n' en Paul com *La República, El Globo y El Porvenir* ó l' acusa obertament com ho fá *El Progreso*.

L' article del *Progreso* mereix capítol apart perque explica las anomalias de la causa.

Un cop comés lo crim, va perdres llastimosament lo temps, y aixó qu' eran tres los jutjes encarregats de la instrucció de las primeras diligencias.

Alguns dias antes havian sigut trasladats la majoria dels jutjes de Madrid. Dos mesos avants del crim s' instruía ja un sumari per tentativa de assassinat del general. Un dels acusats declarava que l' havian fet anar á Madrid per desferse del general, donantli á entendre que després proclamarian rey d' Espanya al Duch de Montpensier. En un registre practicat en lo domicili de D. Felip Solís, secretari del Duch de Montpensier, se trobá una memoria escrita de puny y lletra de dit Solís en la qual entre altres datos referents als treballs que s' duyan á cap en favor de aquella candidatura s' hi llegian indicacions poch menos que inintelligibles qu' en certa manera podian referirse á certs treballs il·lícits de la índole del que s' perseguía. La memoria segons se diu va desapareixe de la causa; al Sr. Solís lo posaren en llibertat perque tres dels reos que primer l' acusavan, després van retractarse y un tros de targeta regonegut com á conrassenya per entendre un dels reos confessos anomenat Joseph Lopez ab lo citat Sr. Solís, va desapareixe també.

Las relaciones de Lopez y Solís están probadas per la confesión de un periodista conservador, anomenat Costa, al qual se li doná un alt càrrech en Filipinas, ahont va morir.

Lo ministre de Gracia y Justicia Sr. Ulloa féu activas gestions per averiguar si en la causa hi estava ó no complicada una dama ilustre, de qui diu *El Progreso* que la tal senyora no porta 'l títol de duquesa.

Més tart va rellevarse al jutje, després se va perdre un plech de actuacions y á favor de aquesta pèrdua va desapareixe de certa paret de una casa de Albacete una inscripció que tal vegada hauria donat molta llum. Va cambiarse un promotor fiscal que demanava que la causa fós elevada á plenari y per fi van ser absolts los reos á pesar de que s' havian declarat confessos y convictes. Per cert que 'l tal Joseph Lopez més tart va prestar serveys á n' en Romero Robledo y al conde de Xiquena.

Fins aquí la causa de tentativa de assassinat que va agregarse després á la instruida á conseqüencia del crim portat á efecte.

«Desde las primeras actuaciones, diu *El Progreso*, se conseguí probar ab evidencia incontrastable que el jefe dels assassins del general Prim havia sigut D. Joseph Paul y Angulo convicció qu' está desde 'l moment del delictu en la conciencia de tothom, perque desaparequé amagantse desde 'l dia anterior en que fins s' afeytá la barba, buscant un barber que no 'l conegués.—Se sab igualment que per última vegada estigué en la habitació del hotel de París, de ahont sorti per no tornarhi; pero sense donar avis vestit ab alguna prenda de roba que no acostumava á dur.

«Aixis mateix resulta probat que va ajudarli á cometre 'l delictu un carnicer anomenat Paco Huertas, que desaparequé aquella nit mateixa, y que s' trobá á Montevideo ó Buenos Ayres desde l' any 1871.—De igual manera consta que J. M. fou qui dugué 'l recado desde la porta del Congrés al carrer del Turco de que anava á passar lo cotxe del general.—No consta qui van ser los demés criminals.

«Una persona que havia sigut redactor de la *Iguallat*, amic de Paul y Angulo, pero prou honrat perque aquest no hagués contat ab eill, sospitant l' atrocitat que s' intentava, la nit del 27 de desembre va moure's molt, aná á trobar als conjurats en la taberna del carrer del Turco, n.º 1, fingí saber lo que intentavan realisar y tractá de disuadirlos sense conseguirho. A pesar de que volian detenirlo perque no 'ls descobris, lográ fugir y aná á buscar á n' en Paul, á qui no pogué trobar sinó fins dos horas després del delictu, amagat en una casa, ahont va alabarse de haverlo perpetrat.»

La persona aludida en últim terme per *El Progreso* es D. I. Sastre, el qual publicá un remítit rectificat alguns extrems insignificants que no modifícan l' essencia de la cosa. Lo important de aquest remítit es l' últim párrafo que diu:

«Ma declaració explícita es la següent: Hi ha alguna cosa de veritat en lo que diu *El Progreso*; tal vegada hi ha molt; pero ¿qu' es lo que s' busca?»

Veritat es que 'l mateix I. Sastre, en un altre remítit publicat més tart defensa al seu amic Paul y Angulo y diu que 'l calumniat atribuhintli complicitat en l' assassinat del general Prim.

Un dels primers jutjes instructors de la causa, don Francisco Garcia Franco, publica també un comunicat confirmant las aseveracions del *Progreso*. També segons la seva leal opinió l' assés del general Prim es en Paul y Angulo.

Un periódich que no té opinió política determinada, *El Dia*, fa atinadissimas consideracions, per l' istil de la següent:

«Desde la fetxa del assassinat fins avuy, homes de tots los matissos polítics—menos los carlins—han manat á Espanya temps més que suficient per haver fet la llum que la conciencia del pais y 'l seu bon nom reclamavan.

«Los republicans, si 'l crim era obra dels seus adversaris podian probals'hi, durant lo ministeri Ruiz Zorrilla en 1872 y en tot l' any 1873 durant los dels senyors Figueras, Pi y Castelar.

«Los reaccionaris, si 'ls culpables eran los republicans podian demostrals'hi en 1871 y desde 1875 á la fetxa.

«Lo mateix Sr. Paul y Angulo, que segons l' article de la *France* abandoná á Europa en 1871 posantse á salvo, podia llavors fer las revelacions que avuy anuncia y que s' ha guardat catorze anys.»

«Per lo vist l' interés dels partits está en que la veritat no s' trasllueixi; pero l' interés del pais consisteix en conèxela pesi á qui pesi y cayga qui cayga.» Are, ab aquests antecedents, judiquin los nostres lectors.

IV.

Per acabar donarem un petit bosqueig de la vida y de la figura de Paul y Angulo.

Fill de una familia acaudalada de Jerez de la Frontera se trasladá á Madrid á l' any 60 ahont vivia ab molta ostentació. Era guapo, elegant, freqüentava 'ls circuls aristocráticos, se dedicava á fer conquistas y no se li coneixian ideas politicas.

Tingué la verola y quedá desfigurat: los ulls encosos l' obligaren á gastar ulleras fumadas, li quedá la cara plena de sots y punts negrosos, se li inflá 'l nas y 'l cabell se li torná llis, perdent tots los atractius físichs que tenia.

Desde aquell moment abandoná las costums aristocráticas per consagrarse enterament á la política. Deixat en lo vestir, comensá á conspirar, contrayent relaciones íntimas ab los principals emigrats y gastant una gran part de sos caudals en los treballs de conspiració revolucionaria.

Fou gran auxiliar de 'n Prim, y á ell se degué que aquest arribés á Cádiz, avants que 'ls unionistas.

Després de la revolució figurá en las filas més avanzadas del partit republicá y prengué part activa en los moviments insurreccionals de Cádiz y Málaga. Exaltat y vehement, fou diputat en las Córts Constituyents de 1869, ex-propietari del periódich *La Igualdad* y fundador y redactor de *El Combate*, desde ahont maneja la ploma ab tanta virulencia, que sos escrits li valgueren un sens fi de causas y alguns desafios.

Després del assassinat del general Prim emigrá á América com queda dit. Proclamada la República intentá tornar á Espanya; pero 'ls governs republicans s' hi oposaren. Castelar amenassá fusellarlo si arribava á presentarse.

Sa estada á América está enllassada ab un sens fi de qüestions y disturbis, quals ecos arribaban successivament mitj apagats á Europa. Un dels fets que més aquí va impresionar sigué 'l desafío á pistola que tingué á Montevideo ab lo famos republicá Capella Romero, que morí á mans de 'n Paul. Aquest fet provocá l' indignació dels espanyols residents en aquellas republicas.

Tals son los rasgos principals de la vida de aquest home, qual presencia á Europa ha tornat á despertar la qüestió del assassinat del general Prim.

Esperém ab ansietat lo llibre que anuncia per veure si dona més llum y contribuix á descifrar l' enigma.

P. K.

Las noticias rebudas ultimament sobre la qüestió hispano alemana son graves. Las negociacions entauladas y proseguidas secretament pel govern no adelantan, y sembra que avuy després de un mes y mitj de tascá 'l fré, estém tal com estavam.

Hi ha més encare: al any 76 en Cánovas que avuy calla tant, va anarse 'n de la llengua, enviant una nota á Mr. Layart, ministre de Inglaterra, en qual nota deya qu' Espanya no té pretensió de cap manera sobre las islas Carolinas. Aquesta nota va ser publicada á l' any 1882 en lo *Llibre blau* de Inglaterra, y un periódich francés are 'ns deixa *blaus* á nosaltres reproduhintla. De manera que avants de que 'ns robessen las Carolinas, D. Anton ja las havia regaladas.

A Berlin ahont tant nos mimavan, tot de un plegat s' han declarat irritats contra Espanya, fins al estrem de

que un periódich diu que Alemania s' veurá precisada á no fer distincions entre 'ls partits de la Peninsula. Y aixis enfadantse y desenfadantse estan jugant ab nosal tres com si fossem una nació de titeres.

Mentres tant hi ha barcos alemanys que recorran exploran las costas de la Peninsula, n' hi ha d' altres que rondan las Chafarinas, y quan aixó succeheix don Anton escriu una carta al general Pezuela, ministre de Marina, manifestantli la seva opinió contraria á la compra de barcos en los actuals moments i per rahons de conveniencia general!

Tals son las últimas impressions sobre l' assumpto. Amordassats y lligats de péns y mans tractan d' entre-garnos á Alemania. Si fós possible volar la Peninsula ab dinamita y que may més se parlés d' Espanya, aixó fora mil vegadas més digne que viure humilalts y fent un paper ridícul davant de tot lo mon civilisat.

La premsa perseguida; las Juntas patrióticas disol-tas; las manifestacions per alsar ó mantenir elevat l' esperit públich, prohibidas severament.

Aquí no hi ha més qu' en Cánovas omplint las fogaynas de combustible. Lo vapor xiula, ronca y brama... Las válvulas están herméticamente tancadas.

Y després estráynse de que á lo millor reventin las calderas.

Lo brigadier Borbon, autor de aquella carta que ja coneixen los lectors de LA CAMPANA, ha sigut arrestat.

Al tinent Madariaga, sócio del *Círcol militar*, y autor de la proposició demanant que s' anullessen los títols de sócio concedits als alemanys, ha sigut trasladat á Santander.

Davant de uns fets tant estranys ¡alegréuvos, alemanys!

Un párrafo de *La Correspondencia militar*: «Desenganyarse, no es qu' Espanya estiga aislada del mon; los qu' están ben aislats son aqueiácos del poder y no pot tardar lo moment en que la nació espanyola tregui á fora als seus fills espúreos.»

Avuy—y vaja aquest recort pel 29 de setembre—consagrém una memoria afectuosa á la gloriosa revolució que va reintegrar al poble espanyol en l' us de sa soberania.

Tot lo que llavors era entusiasme y alegria, avuy es pena y abatiment. Pero per cubert qu' estiga 'l cel, sempre s' divisa una estrella. La estrella de l' esperança no ha deixat de brillar un sol moment.

Saludém-la y unim ab ella 'ls grans recorts de disset anys endarrera.

Un incendi ha destruit totalment lo poble intert d' Arenas del Rey.

Un temporal espantós ha inundat y fet mil desgracias á Cartagena.

Varios periodistas han sigut reduhíts á presó. Una cuadrilla de ladres ha... Pero ¿per què continuar?

¿No sabém que gobernant la cano-mestisseria, hém d' estar tot lo sant dia tenint la vida al encant?

Lo *Diario Español*, parlant dels revolucionaris, que la serp está ja inutilizada pera xiular...

¡Y qué! Segons tinch entés, los revolucionaris no tractan pas de xiular.

Sino... de fer altres cosas.

Aburrit lo govern al veure que, á pesar de la persecució que ha desencadenat contra la premsa, aquesta no s' arronsa ni baixa la veu, ha resolt posarli dificultats de tota especie, comensant per ordenar que 'ls venedors de diaris tinguin quant menos vint anys.

Demá voldrá que ademés paguin contribució. Y demá passat exigirá que... Encara que demá passat, ¡quí sab hont será ja aquest govern!

Seguint la piadosa tradició conservadora, aquesta semana hi ha hagut lo moti corresponent, per qüestió de consums.

Ha tocat á Lugo... ¡Y ara hont anirém? En lo próxim número ja ho enrahonarém.

Hi ha molta agitació en las provincias del Báltich. Ha estallat una insurrecció en la Rumelia. Hi ha hagut una revolució en Guatemala. ¡Ay! ¡ay! ¡ay! ¡ay!... Gracias á Déu que á Espanya estém tranquils. ¡Y tan tranquils!

Si en Bismarck proposa l' arbitraje pera arreglar la qüestió de las Carolinas y 'l govern espanyol accepta la proposició, ¿no dirán á qui volen nombrar árbitro? Al Papa.

Ja 'm penso lo que dirá: quan li presentin la qüestió, preguntantli á favor de qui falla, ajuntará las mans y exclamará:

—¡Oremus!

MALAGUENYAS.

Quan un s' enamora,
segons lo ditxo,
per sabiesa que tingui,
se torna un mico.
¡Qué farà 'l pobre
que ja avants d' engrescarse
no sab l'ont toca!

Don Anton es l' exemple
més clá y palpable:
ja, avants de tenir novia,
rapapiejava...
¡Y ara 'l vell cursi
s' ha plantat á Tenorio!
Con que... calculin.

No fa més que desgracias;
tot lo que intenta
se transforma en enredo
dels de primera.
Y devegadas,
com més vol adobarho,
molt més ho espatlla.

Los seus pobres ministres
en cada junta
l' atropellan y aixafan
ab mil consultas.
Y ell, sense entendre
casi bé 'l que li diuhen,
aixís contesta:

«Si per fer marxá 'l carro
no tenim medis,
lo ministre d' Hisenda
pot fé un empréstit.
Que haventhi prima,
no faltará qui 'ns busqui
bon prestamista.»

«Si 'ls periódichs murmuran
y cridan massa,
ja que encara que 'ls multin
per xó no callan,
haurém de veure
si potser suprimintlos
paran la llengua.»

«Si 'l país diu com marxan
las Carolinas,
se pot dir que 'l més próxim
tindrém noticias;
pero que 'ns consta
qu' están, ara com ara,
guapas y bonas.»

Com que dihentho 'l gran mónstruo
no pot duptarse,
los ministres s' hi abocan
de quatre grapas.
Y 'ls pobres memos
fan cada despropósit
que canta 'l credo.

¡Don Anton, Guerxo ilustre,
per Déu, detinguis!
Ja 'ns ha dut prou desgracias
y prou martiris.
¡No entén las causas
d' aquest cúmulo de xascos
y de desastres?

Es l' amor que 'l regira,
l' amor que 'l crema,
que li ha malmés la closca,
fenthi una bretxa.
Y ara resulta,
que 'l talent se li escapa
per la obertura.

¿No comprén que 'ls que pensan
en las xicotas
es difícil que pensin
en altrás cosas?
¿Cóm diable 's lligan
la rialleta de Venus
y la política?

Aixerit malaguenyo,
plegui aquests ambos;
ó bé deixi la mossá
ó deixi 'l mando.
¡No hi ha tu tia!
així ho diu lo dilema:
«O fora ó dintre.»

La materia es tant grave
que no vol bromas;
may s' ha vist que 'ls claus entrin
per la cabota.
Os y ministre
son—no ho dupti—dos cárrechs
incompatibles.

C. GUMÀ.

tu que no hi haurá arbitraje... Lo que hi haurá será mediació.

Vaja lo mateix que deyan los sevillans quan lo ministre 'ls reptava perque a pesar de las sévas órdes sostenian lo lassareto:

—Aquí no hi ha tal lassareto, lo que hi ha aquí es una inspecció facultativa.

Lo mateix podém dir nosaltres:—Aquí á Espanya no hi ha conservadors; lo que hi ha aquí á Espanya son hulanos.

Alemania hauria de treure l' aliga del seu escut y posarli un gos.

Perque de aquí á aquí lladra, després llepa, de 'n tant en tant mossega y tot sovint fuig emportantse 'n la tallada.

Lo poble espanyol ja li hauria dat la bola; pero 'l govern de D. Anton es més condescendent ab aquesta classe de bestiolas.

Are diuhen los periódichs que son cordials á tot serho las relaciones entre 'l Papa y Alemania.

Lo Papa es infalible y ell sabrá 'l que 's fá.

Vinieron los sarracenos
y nos molieron á palos,
que Dios ayuda á los malos
quando son tontos los buenos.

Sembla que 'l consul alemany á Barcelona, Mr. Lindau, ha cridat als súbdits de la seva nació aquí residents, oferintlos passaport per si avuy, demá ó qualsevol dia tenen intenció de anarse 'n.

Francament, me sembla á mí que Mr. Lindau s' adelanta als aconeximents.

Creguim á mí, que deixi seguir las cosas com fins are, que no ha de trigar gaire 'l dia en que D. Anton nos dongui passaport á tots los espanyols.

Y aixís nosaltres nos n' anirém... y 'ls alemanys podrán quedarse. Al cap de vall tot ha de ser seu.

Sembla que 'l general Lopez Dominguez aconsella que 's resolgui 'l conflicte pendent declarant la llibertat de comers y navegació á las Carolinas y permetent que Alemania hi estableixi diposits de carbó.

Se ha descuidat una cosa: lo general Lopez Dominguez hauria de demanar que se li permetés á n' ell al mateix temps establirhi una pasteleria.

A Madrid hi ha hagut verdaderas batudas de revenedors de periódichs. Y s' han vist cassos com lo següent:

Un polisson aixarpa un paquet de *Progresos* que duya un pobre venedor, y després va y 'ls entrega á una dona que ja 'ls esperava.

La dona se 'ls fica sota 'l mocador y acostantse als transeunts los hi diu al oido:

—Lo *Progrés* de avuy que ha sigut denunciat, dos rals.

Aixís ho conta un periódich de Madrid.

¡Si s' haurá figurat la policia de D. Anton que 'ls diaris son com las Carolinas; que passa qualsevol hulano y se las fica á la butxacal!

Segons la *Epoca*, «la monarquia es la patria.»

Lo qual vé á demostrar qu' la patria es la monarquia.

Y aixó ja sabem tots que no es veritat.

L' *Epoca* ha fet una planxa
que casi no t' perdó:
per un bon conservadó
la patria sempre es la panxa.

Lo govern ha prohibit una pessa estrenada últimament á la cort, ab lo titol de *El puesto de las castañas*.

—¿Castanyas?—haurá dit en Cánovas.—No 'm convenen per ara; prou que 'n tindrém á son degut temps.

Lo *Noticiero*, de Madrid, demana al govern que supprimeixi algun periódich.

T'è rahó 'l tal diari: nosaltres també apoyém la petició.

¡Que supprimeixi 'l *Noticiero*!

«No pot fundarse res en la gratitud dels pobles.»

Aquesta frasse, que no s'è perque recorda un diari, es de 'n Bismarck.

«No pot esperarse res de bo dels *Josés Marias*.»
Aquesta es meva.

Poch á poch va aclarantse una mica lo de 'n Capriles y 'l canoner alemany.

Alguna cosa podriam dir que cridaria la atenció dels lectors.

Pero, com diria un catalanista de les es.

No 'ns volém embolicar
ab l' assumpto de 'n Capriles,
perque desitjém guardar
les costelles ben tranquiles.

Lo rey y en Sagasta varen enrahonar aquest dia una bona estoneta.

L' *Iberia* diu que van trobarse casualment, anant per una costa.

¿Amunt ó avall?

Aquestos dias ha sonat bastant lo nom de Joan Topete.

Y ara estém á últims de Setembre.

Y...

—¿Y qué?

—Y res més.

Un párrafo de una carta de Madrid que publica *La Renascença*.

«Aquest mati he vist á la policia voltar una imprenta ab la mateixa forma que 's tractés de sorprendre una fabrica de moneda falsa.»

Y aixó que no pot dir lo govern que 'ls periodistas no 'l paguem ab moneda bona y ben marcada.

Entre 'ls periódichs últimament denunciats, se n' hi conta un que may ho havia estat: *La Ilustració espanyola americana*.

Ja feya temps que 'l govern se frisava per demostrar qu' era enémich de la *Ilustració*.

Pera omplir la vacant deixada per en Nocedal, lo rey de las húngaras tractava de nombrar jefe del partit carlista al marqués de Valdespina.

Y 'l marqués se resisteix á aceptar... ¿saben perqué?

Perque diu qu' es sort.

¡Ay tonto! Precísament per ser jefe carlista es indispensable serne.

¡Se n' han de sentir tantas!

Debutava á Madrid una artista dolenta que tothom se creya qu' era alemana y vá omplirse 'l teatro de policia per impedir que la xiulesen.

Ja t'è rahó 'l periódich que diu:

—Desenganyarse, dintre de poch no podrém pendre un xop de cervesa alemana sense un polisson al costat, per evitar que se li falti al respecte.

▲ LO INSERTAT EN L' ÚLTIM NÚMERO.

1. XARADA.—*En-sa-bo-nar-se.*
2. ENDAVINALLA.—*Lo nom.*
3. TRENCA-CLOSCAS.—*Graciamat*
4. GEROGLIFICH.—*Qui no béu no té set.*

Han endevinat totes las solucions los ciutadans J. M. Bernis y Un dependent; n' han endevinades 3, L. C. Pujol, Secretari Iberich, Farigola y Un Titella; 2, Un Guinyagnet y Vilaret de E. de Ll., y 1 no més Joseph Abril.

CORRESPONDENCIA PARTICULAR.

Ciutadans J. Abril, Un brut decent, Un Francés, J. A. P. Artillero, A. Boix, Mañá, Un Francés y May menxis: *Lo que 'ns envian aquesta senmana no fá per casa.*

Ciutadans Vilaret de E. de Ll., Un de la Vall de Aran, L. C. y Pujol, J. M. Bernis, J. S. y P. S. Font, Ganxet de Reus, T. Cuixa de Gal, Antonino, Obiasog, Arednabal, Un fumigat, Pepet d' Esplugas, Un microbi mort, Sabatassas, Riego, Microbi inoculat, C. ab patatas y J. Staransa: Insertarém alguna cosa de lo que 'ns envian en la present senmana.

Ciutadà Just Aleix: L' article está molt bé.—N. O.: 'l de vosté molt rebé.—Ll. Ll. Ll.: En cambi 'l seu no serveix.—Pepet de Arbucias: La poesia es molt desguitarrada.—J. Planas: *govern y torment* no consonan: en la mateixa poesia hi ha poca facilitat.—Ll. Milla: Idem, idem.—Panxa-contenta: L' article de vosté es mansó.—R. Iago: Lo pensament de la falla es bonich. ¡Quina llástima que la forma siga tant defectuosa!—Noy de la dida: Tinga present qu' estém molt ocupats y que solzament contestém lo extractament necessari.—Plata y oro de Reus: Envihi altrás cosas que no sigan combinacions numéricas.—Pere Poblador: Envihi nota del seu domicili, que sens dupte se 'n va olvidar.—Anton Serra: La poesia de vosté no té novedat.—Noy de Ocata: Y la de vosté es molt defectuosa.—Ventureta de Reus: La seva hauria de referse.—Ciutadans Avi B., Arenys, J. B., Vilarnadal y N. D., Marata: Quedan complacuts.—Ciutadà J. S. Figuera: La noticia que 'ns dona té un caracter massa particular y nosaltres no 'ns ocupém sino de personas y cosas publicas.

LOPEZ, Editor.—*Rambla del Mitj, 20.*

Barcelona: Imp. de Lluís Tasso, Arch del Teatro, 21 y 22.